

Učenje na prostem v očeh študentov predšolske vzgoje

Nataša Dolenc

Univerza na Primorskem
nataša.dolenc@pef.upr.si

Nastja Cotič

Univerza na Primorskem
nastja.cotic@pef.upr.si

Prispevek obravnava mnenja študentov o učenju na prostem. V raziskavi je sodelovalo 43 študentov 2. letnika Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem, študijskega programa Predšolska vzgoja. Podatke smo pridobili s pomočjo vprašalnika, ki je zajemal tri sklope: (1) demografski podatki ter asociacije ob besedni zvezi »učenje na prostem«, (2) mnenja sodelujočih o prednostih učenja na prostem in ovirah pri njem, (3) izkušnje z učenjem na prostem v času študija ter področje, kjer bi vprašani potrebovali še dodatno izobraževanje za učinkovito izvajanje učenja na prostem. Rezultati raziskave so pokazali, da imajo študenti pozitiven odnos do učenja na prostem, po njihovem mnenju ima tovrstno učenje pozitivne učinke na otrokove sposobnosti, ki se kažejo v boljših gibalnih sposobnostih, večji motivaciji in povezovanju otrok z naravnim okoljem. Izrazili so mnenje, da tekom študija niso pridobili dovolj izkušenj za izvajanje učinkovitega učenja na prostem in da bi potrebovali predvsem dodatno znanje za načrtovanje ter pripravo dejavnosti na prostem.

Ključne besede: naravoslovje, učenje na prostem, predšolska vzgoja, mnenje študentov

 © 2024 Nataša Dolenc in Nastja Cotič

<https://doi.org/10.26493/978-961-293-403-3.69-83>

Uvod

Življenje otrok je danes precej drugačno kot nekoč, saj imajo manj možnosti za prosto igro na prostem in neposreden stik z naravo. Poleg tega nimajo več toliko priložnosti za raziskovanje svoje okolice. Otrok dandanes izkušnje o naravi pridobiva pretežno preko knjig, spleta, televizije, dokumentarnih filmov o naravi, kar vodi do vse večje odtujenosti od narave. Otroci vse pogosteje uporabljajo tudi digitalno tehnologijo, ki jim omogoča posredno spoznavanje rastlin, živali, pojavov in procesov, ki jih v resnici še niso videli, težava pa je, da so na ta način prikrajšani za bivanje v naravi, na svežem zraku, ter za preučevanje in raziskovanje svojega neposrednega okolja (Golubović-Ilić in Mikarić, 2023). Gabriela Bento in Gisela Dias (2017) izpostavljata, da otrokom primanjkuje stika z naravo in igre na prostem.

Ker je stik otrok z naravo vse bolj omejen ali ga sploh ni, so lahko vrtci in šole, kjer otroci preživijo okoli 40 ur na teden, zadnja priložnost, da jih po-

novno povežemo z naravo in s tem ustvarimo pogoje, da jo bodo sodobne generacije cenile, spoštovale in ohranjale (Malone in Tranter, 2003). Kot izpostavlja Kellert (2002), se povezanost z naravo in pozitiven odnos do nje začneta razvijati že v zgodnjem otroštvu, kar pa zahteva redno interakcijo z naravnim okoljem. Podobno so v svoji raziskavi ugotovili tudi Biber idr. (2023), ki izpostavljajo, da se pogostejša izvedba dejavnosti na prostem in izpostavljenost učnim okoljem v naravi pri otrocih odražata v višji okoljski ozaveščenosti in pozitivnejšem odnosu do narave.

Kot izpostavljajo Katalinič idr. (2007), je ena od prvih učilnic za potešitev otrokove radovednosti naravno okolje, ki ga obdaja. Naravno okolje je idealen prostor za ustvarjalno igro, saj ponuja neverjetno bogastvo čutnih izkušenj, ki spodbujajo celostni razvoj otrok na vseh razvojnih področjih (Wilson, 1995; Brynjegard, 2001). Naravno okolje ponuja veliko možnosti za raziskovanje in spoznavanje naravnih pojavov, saj je izjemno bogato z dražljaji, ki spodbujajo otrokova čutila in radovednost. V naravi lahko otroci raziskujejo stvari in živa bitja, ki jih opazijo, narava jih bo vznemirjala in razveseljevala, gibali se bodo v skladu s svojimi potrebami in razvijali občutek za prostor. Učenje v naravi otroke motivira in jih vodi od čudenja in občudovanja narave k razumevanju celostno povezanih naravnih pojavov. Vključevanje narave v vzgojni proces je odlična priložnost tudi za razvijanje okoljske pismenosti (Hippolito, 2021). Poleg tega narava in zunanje okolje na posameznike delujeta pomirjujoče (Simkin idr., 2020), zmanjšujeta stres, spodbujata ustvarjalnost in pozitivna čustva (Tyrväinen idr., 2014) ter zmanjšujeta negativna (Simkin idr., 2020). Za vzgojitelja to pomeni, da ima na voljo širok spekter učnih možnosti, ki presegajo klasično notranje okolje.

Pouk v naravi je opredeljen kot pouk na prostem, izven učilnice oz. kot izvedba učnega procesa v naravnem okolju, s poudarkom na pridobivanju neposrednih izkušenj (Behrendt in Franklin, 2014; Priest, 1986). Kot poudarjajo številne raziskave (Behrendt in Franklin, 2014; Cooper, 2015; Gill, 2014; Rickinson idr., 2004; Rivkin in Schein, 2014; Tanik Önal in Ezberci Çevik, 2022), ima pouk v naravi številne pozitivne učinke, in sicer pospešuje telesno pripravljenost in razvoj motorike, izboljša vid, spodbuja kognitivni razvoj in učno uspešnost, zmanjša simptome motnje pozornosti s hiperaktivnostjo (ADHD) ter izboljša koncentracijo, spodbuja samozavest, razvija razumevanje in spoštljiv odnos do narave. Otrok v naravi razvija kreativnost (Crain, 2001), pozitivna čustva in socialne vrednote ter krepi samozaupanje (Miller, 2007). Poleg tega je pomembna tudi nestrukturirana igra v naravi, saj se otroci naučijo različnih spretnosti in reševanja problemov, kajti dejavnosti na prostem omogočajo opazovanje ter razvijanje spretnosti načrtovanja, eksperimentiranja, razvr-

ščanja in iskanja rešitev (Brynjergard, 2001; Thorp in Townsend, 2001). Raziskave kažejo tudi, da otroci med aktivnostmi na prostem uživajo, saj so bolj motivirani za izvajanje dejavnosti ter navdušeni nad učenjem z odkrivanjem (Alexander idr., 1995; Behrendt in Franklin, 2014). Učenje na prostem lahko zaradi nepozabne narave pozitivno vpliva na dolgoročni spomin (Knapp, 2000), na osebnostno rast, socialne spretnosti, skupinsko kohezijo in timsko delo (Rickinson idr., 2004). Irmeli E. Palmberg in Jari Kuru (2002) sta v svoji raziskavi ugotovila, da je učenje na prostem dobro vplivalo na razvoj samospoštovanja in samozaupanja ter na socialno vedenje otrok. Kot so opredelili Rickinson idr. (2004), se pri učenju v naravi pri otroku razvijajo štiri glavna področja, in sicer kognitivno (znanje, razumevanje), afektivno (vrednote, mnenja), socialno (komunikacija, sodelovanje) in fizično (fizične spretnosti). Vendar je kljub dokazanim prednostim učenja na prostem v literaturi pogosto izpostavljano pomanjkanje vključevanja slednjega v lastno prakso (Erdem, 2018).

Vzgojitelji predšolskih otrok navajajo tudi nekaj ovir za izvajanje učenja na prostem. Van Bussel (1992, po Darja Skribe Dimec, 2014) glavne ovire strne v tri sklope, in sicer organizacijske, vsebinske in disciplinske probleme. Organizacijski problemi nastopijo predvsem zaradi drugačne organizacije in dodatnega dela vzgojitelja pri pripravi pouka na prostem. Pogosto pa so potrebna tudi dodatna sredstva za prevoz in nabavo opreme ter drugih pripomočkov. Vremenske razmere, kot so dež, sneg, huda vročina ali mraz, lahko prekinejo dejavnosti na prostem. Ta nepredvidljivost lahko oteži načrtovanje in celo povzroči odpoved ali prestavitev dejavnosti (Tanik Önal in Ezberci Çevik, 2022). Vzgojitelji poudarjajo, da en sam vzgojitelj za izvedbo dejavnosti na prostem ne zadostuje in je zato potrebno podporno osebje, zaradi česar se posledično izogibajo tega pristopa. Vsebinski problemi lahko nastopijo zaradi pomanjkanja naravoslovnega znanja in spretnosti, potrebnih za učinkovito izvajanje pouka na prostem (Skribe Dimec, 2014; Tanik Önal in Ezberci Çevik, 2022). Disciplinski oz. vedenjski problemi izhajajo pretežno iz težjega nadzora skupine pri delu izven učilnice. Na prostem je lahko veliko motečih dejavnikov, zaradi česar se otroci težko osredotočijo na učno dejavnost. Različne raziskave so pokazale, da vzgojitelje in učitelje pri izvedbi pouka na prostem skrbi predvsem varnost učencev (Erdem, 2018), saj zunanje okolje lahko predstavlja varnostno tveganje, vključno z možnostjo nesreč, ugrizov žuželk in srečanj z divjimi živalmi ali nevarnimi rastlinami. Devrim Erdem (2018) je izpostavila tudi, da vzgojitelji težje pristopijo k učenju na prostem, če imajo v svoji skupini otroka s posebnimi potrebami.

Izrednega pomena za kakovostno učenje na prostem sta vzgojiteljeva in kasneje učiteljeva naklonjenost izvajanju tovrstnega učenja. V predšolskem

obdobju je učinkovito izobraževanje usmerjeno predvsem v podporo telesnega, kognitivnega, čustvenega in duševnega razvoja. Vzgojitelj naj bi otroku pripravil spodbudno okolje, ki mu bo omogočilo razvijanje domišljije, kritičnega mišljenja, komunikacijskih spretnosti ter možnosti reševanja problemov (Erdem, 2018). Naloga odraslega je, da spodbuja otrokovo radovednost in mu omogoča spodbudno učno okolje, s katerim bo izzval občutke zadovoljstva ob spoznavanju pestrosti nežive in žive narave ter ob iskanju vzročnih zvez med pojavi. Otrokovi prvi stiki z naravo so zelo pomembni, saj pogojujejo in določajo njegov nadaljnji odnos do nje (Katalinič, 2010). Učenje na prostem ima zato pomembno vlogo tudi pri izboljšanju naravoslovne in okoljske pismenosti, saj zagotavlja učinkovitejše pridobivanje znanja ter spodbuja trajnostni življenjski slog v prihodnosti (Tuuling idr., 2018). Tudi Biber idr. (2023) poudarjajo pomen vključevanja učenja v naravi že v zgodnjem otroštvu, in sicer z namenom krepitve okoljske ozaveščenosti ter spodbujanja pozitivnega odnosa do okolja. Poleg tega, kot navajajo Diana Setyaningsih idr. (2024), dejavnosti, izvedene v naravnem okolju, kot so vrtnarjenje, zalivanje rož, opazovanje žuželk, spoznavanje naravnega materiala, krepijo naravoslovno inteligenco. Nurhafizah (2018) slednjo definira kot tenkočutnost do narave in njenih komponent (flore in favne) ter sposobnost razumevanja vplivov narave na posameznika in vpliva lastnih dejanj na naravo.

Vendar pa različne raziskave kažejo, da kljub temu da dejavnosti na prostem otrokom zagotavljajo edinstveno učno izkušnjo, te velikokrat niso uporabljene ustrezno in učinkovito (Stork in Sanders, 2008). Razlogov za neustrezno in neučinkovito izvedbo učenja na prostem je več. Eden izmed njih je tudi pomanjkanje znanja vzgojiteljev za izvedbo takšnega učenja (Tanik Önal in Ezberci Çevik, 2022). Pri tem ima veliko vlogo tudi izobraževanje bodočih vzgojiteljev, zato smo v okviru raziskave želeli raziskati njihova mnenja glede učinkovitega izvajanja učenja na prostem.

Namen in cilji raziskave

Z raziskavo smo ugotavljali mnenja študentov predšolske vzgoje o učenju na prostem. V ta namen smo študente prosili, naj izrazijo svoje poglede na tovrstno učenje, poleg tega so nas zanimale njihove izkušnje z njim in ali so v času študija pridobili dovolj znanja o njem.

Metodologija

Uporabili smo deskriptivno in kavzalno neeksperimentalno metodo empiričnega pedagoškega raziskovanja.

Opis vzorca

V raziskavi, ki temelji na neslučajnostnem namenskem vzorcu, je sodelovalo 43 študentov drugega letnika študijskega programa prve stopnje Predšolska vzgoja na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem. Večina respondentov je bila ženskega spola (40), moški so bili le trije. Prihajajo iz različnih statističnih regij.

Potek raziskave in zbiranje podatkov

Raziskava je potekala v študijskem letu 2023/2024. Za namene raziskave smo na osnovi obstoječe literature pripravili anketni vprašalnik, ki je bil razdeljen na tri sklope. V prvem smo pridobili podatke o spolu in letniku študija ter o asociacijah, ki jih imajo študenti ob besedni zvezi »učenje na prostem«. V drugem so nas zanimala mnenja sodelujočih, vezanih na osem trditev, ki so se nanašale na pomen učenja na prostem. Svoje strinjanje s trditvami so ocenili na petstopenjski lestvici, pri čemer je 1 pomenilo *sploh se ne strinjam* in 5 *popolnoma se strinjam*. Poleg tega smo ugotavljali mnenja o prednostih učenja na prostem in ovirah pri njem. V tretjem sklopu vprašalnika smo želeli izvedeti, ali so študenti v sklopu praktičnega usposabljanja pridobili izkušnje s tovrstnim učenjem; zanimalo nas je tudi, ali so v času študija pridobili dovolj izkušenj z njim ter na katerem področju bi potrebovali še dodatno izobraževanje za njegovo učinkovito izvajanje.

Pred izpolnjevanjem vprašalnika so bili udeleženci obveščeni o namenu raziskave. Zagotovljena je bila anonimnost podatkov. Vprašalnik je bil študentom razdeljen med izvedbo predmeta. V raziskavi so sodelovali prostovoljno. Za izpolnitev vprašalnika so potrebovali približno deset do 15 minut.

Obdelava podatkov

Podatke smo analizirali s programsko opremo Statistical Package for Social Sciences (SPSS 28.0.0). Deskriptivna statistika je vključevala frekvenčno distribucijo podatkov (f , $f\%$) in aritmetične sredine ($\bar{x}$), ki smo jih izračunali na podlagi numerično izraženih stopenj odgovorov. Podatke, pridobljene na podlagi odgovorov na odprta vprašanja, smo obdelali tako, da smo podobne odgovore združili po kategorijah glede na podobnost in smiselnost. V preglednicah smo za posamezne odgovore predstavili frekvence (f) in odstotne frekvence ($f\%$). Študenti so lahko na vprašanja podali več odgovorov.

Rezultati in razprava

S prvim vprašanjem nas je zanimalo, kaj študentom pride na misel ob besedni zvezi »učenje na prostem«. Navedli so 35 različnih asociacij, največji delež

Preglednica 1 Mnenja študentov o posameznih trditvah, ki se nanašajo na pomen učenja na prostem

Z učenjem na prostem ...	1	2	3	4	5	$\bar{x}$	SD
... razvijamo okoljsko pismenost.	4,7	0,0	18,6	46,5	30,5	4,02	0,831
... omogočamo povezovanje otrok z naravnim okoljem.	2,3	14,0	0,0	0,0	83,7	4,79	0,535
... lahko izboljšamo razumevanje narave in pomena le-te v otrokovem življenju.	0,0	0,0	9,3	27,9	62,8	4,53	0,667
... razvijamo spoštljiv odnos do narave in skrb za okolje.	0,0	0,0	14,0	16,3	69,8	4,56	0,734
... razvijamo gibalne sposobnosti otrok.	2,3	0,0	7,0	48,8	41,9	4,30	0,708
... spodbujamo aktivni življenjski slog.	4,7	0,0	11,6	39,5	44,2	4,23	0,841
... razvijamo pozitivno samopodobo, povečujemo samozavest otrok.	4,7	0,0	39,5	44,2	11,6	3,63	0,757
... spodbujamo veččutno učenje.	0,0	0,0	2,3	23,3	74,4	4,72	0,504

Opombe 1 – Sploh se ne strinjam, 2 – Ne strinjam se, 3 – Niti niti, 4 – Strinjam se, 5 – Popolnoma se strinjam.

(81,39 %) jih je zapisal, da jim pride na misel učenje v naravi, 37,20 % jih je odgovorilo učenje izven stavbe, 25,58 % pa, da jim pride na misel beseda gozd. V manjših deležih so omenjali še: prijetno učenje (11,63 %), travnik (9,30 %), park (9,30 %), sprehode (9,30 %), svež zrak (6,98 %) in izkustveno učenje (6,98 %). Navajamo še nekaj posamičnih odgovorov: veččutno učenje, svobodno izražanje, sodelovanje, gibanje. Do podobnih rezultatov sta prišli Nagihan Tanik Önal in Ebru Ezberci Çevik (2022), ki sta izvedli raziskavo z vzgojitelji. Ti so učenje na prostem večinoma opisali kot učenje, ki poteka izven šolskih prostorov, oz. kot dejavnosti, izvedene izven urnika v naravnem okolju (Tanik Önal in Ezberci Çevik, 2022).

Sledilo je ugotavljanje mnenja študentov o učenju na prostem. Sprva nas je zanimalo njihovo mnenje o posameznih trditvah, ki se nanašajo na pomen tovrstnega učenja. Trditve in rezultati so predstavljeni v preglednici 1. Pri večini trditev so povprečne vrednosti visoke, kar nakazuje, da se študenti zavedajo pomena učenja na prostem. Študenti največji pomen tovrstnega učenja vidijo v povezovanju otrok z naravnim okoljem ($\bar{x} = 4,79$) in spodbujanju veččutnega učenja ($\bar{x} = 4,72$), kar je skladno z izsledki različnih raziskav (Pedretti idr., 2012; Erdem, 2018; Yıldırım in Özyılmaz Akamca, 2017), v katerih avtorji navajajo, da z učenjem na prostem omogočamo predvsem povezovanje otrok z naravnim okoljem ter izboljšamo njihovo razumevanje narave oz. sveta, v katerem živijo (Nabors idr., 2009). Visoke povprečne ocene so se pojavile tudi pri trditvah, ki se nanašajo na razvijanje spoštljivega odnosa do narave in skrb

Preglednica 2 Mnenja študentov o prednostih učenja na prostem

Prednosti	<i>f</i>	<i>f</i> %
Stik z naravo	14	35,59
Svež zrak	14	35,59
Boljše gibalne spretnosti	13	30,23
Izkušnje	12	27,91
Bolj zdravo	9	20,93
Sproščenost in zabava	9	20,93
Večja motivacija	8	18,60
Raziskovanje	5	11,63
Večja koncentracija	2	4,65
Sodelovanje	3	6,78
Večja aktivnost	2	4,65

Preglednica 3 Mnenja študentov o ovirah za izvedbo učenja na prostem

Ovire	<i>f</i>	<i>f</i> %
Vreme	22	51,17
Alergije	22	51,17
Nevarnost strup. živali in rastlin	10	23,26
Neprim. okolje (nevarnosti)	8	18,60
Moteči dejavniki	8	18,60
Poškodbe, nesreče	7	16,28
Večja odgovornost	4	9,30
Nestrinjanje staršev	4	9,30
Težje načrt. in organizacija	3	6,78
Pomanjkanje osebja	2	4,65
Lahko se izgubimo	3	6,78
Ni razloga	2	4,65

za okolje ($\bar{x} = 4,56$) ter na izboljšanje razumevanja narave in pomena le-te v otrokovem življenju ($\bar{x} = 4,53$). Najnižja povprečna vrednost je bila pri trditvi, ki se nanaša na razvijanje pozitivne samopodobe in povečanje samozavesti ($\bar{x} = 3,63$); z njo se je popolnoma strinjalo le 11,6 % študentov.

Pomembno je, da se bodoči vzgojitelji in tudi učitelji zavedajo prednosti, ki jih ima učenje na prostem na razvoj otrokovih sposobnosti. Zato nas je zanimalo mnenje študentov o prednostih tovrstnega učenja. Odgovore predstavljamo v preglednici 2. Študenti so navedli 20 različnih razlogov, zaradi katerih bi se odločili za učenje na prostem. Več kot tretjina sodelujočih je kot prednosti navedlo stik z naravo (35,59 %) in bivanje na svežem zraku (35,59 %). Nekoliko nižji delež jih je navedel razvoj boljših gibalnih spretnosti pri otrocih (30,23 %) in izkušnje (27,91 %). Petina študentov vidi prednosti v bolj zdravem in sproščenejšem učnem okolju (20,93 %), nekoliko manjši delež (18,60 %) pa v večji motivaciji. Odgovori, ki so se pojavili le enkrat, so: razvijanje ustvarjalnosti, raziskovalne sposobnosti, zmanjšanje stresa, več prostora, razvijanje ustvarjalnosti ter boljša orientacija. Po pregledu odgovorov lahko povzamemo, da so študenti navedli podobne prednosti učenja na prostem, kot jih zasledimo v literaturi. Raziskave kažejo (Chawla, 2015; Skarstein in Berrefjord Ugelstad, 2020), da učenje na prostem vpliva na dobro počutje in zdravje otrok. Poleg tega so v raziskavi, ki jo je opravila Devrim Erdem (2018), vzgojitelji zapisali, da prednosti tovrstnega učenja vidijo tudi v razvoju govornih sposobnosti otrok, izboljšanju prostorskih percepcij ter boljšem kognitivnemu razvoju. Nagihan Tanik Önal in Ebru Ezberci Çevik (2022) sta na

podlagi ugotovitev svoje raziskave kot prednosti izpostavili trajno učenje, izkustveno učenje ter učenje v naravnem okolju; udeleženci, ki so zagovarjali trajno učenje in učenje z izkušnjo, so večinoma navedli, da se otroci pri učenju na prostem počutijo svobodnejše in imajo možnost neposredno uporabiti svoje znanje v praksi. Tudi Margaret M. Davies (1996) je zapisala, da se otroci čutijo mnogo svobodnejše pri zunanji igri in učenju na prostem.

Iz preglednice 3 lahko razberemo, da študenti pri učenju na prostem zaznavajo tudi ovire pri izvedbi, zaradi katerih se ne bi odločili za ta pristop. Več kot polovica sodelujočih (51,17 %) je kot razlog navedlo neugodne vremenske razmere in alergije otrok. Četrtnina jih je izpostavila nevarnost strupenih živali in rastlin (23,26 %) ter nekaj manj kot petina neprimerno okolje (18,60 %), moteče dejavnike (18,60 %) in poškodbe (16,28 %). V manjšem deležu so mnenja, da ovire predstavljajo tudi večja odgovornost, nestrinjanje staršev ter zahtevno načrtovanje in organizacija učenja na prostem. Dva študenta (4,65 %) težave vidita tudi v pomanjkanju osebja, dva (4,65 %) pa menita, da ni ovir za izvajanje učenja na prostem. Rezultati so skladni z ugotovitvami drugih raziskav (Erdem, 2018; Tanik Önal in Ezberci Çevik, 2022). Vzgojitelji so v raziskavi, ki jo je opravila Devrim Erdem (2018), kot ovire pri učenju na prostem navedli vreme, težave s kontroliranjem otrok, neustrezne pogoje za delo, bolezni, ki jih lahko otroci dobijo zaradi neprimernege vremena, ter poškodbe. V raziskavi, ki so jo opravili Lehte Tuuling idr. (2018), so na podlagi intervjujev učiteljev ugotovili, da je dejavnik, ki najpogosteje omejuje tovrstno učenje, slabo vreme, sledili so pomanjkanje ločenih prostorov za izvajanje različnih dejavnosti na prostem ter hrup, promet in prisotnost drugih otrok na dvorišču, ki so odvrčali pozornost otrok in oteževali učinkovito izvajanje dejavnosti učenja na prostem. Nagihan Tanik Önal in Ebru Ezberci Çevik (2022) sta iz raziskave z vzgojitelji tudi povzeli nekaj ovir, s katerimi se vzgojitelji soočajo pri učenju na prostem. Rezultati so pokazali, da se vzgojitelji ne odločajo za poučevanje na prostem, ker imajo težave z nadzorom in zagotavljanjem varnosti otrok, kar je po njihovem mnenju zelo zahtevno. Poleg tega je povezano z določenimi stroški, ki si jih ne morejo privoščiti. Breme jim predstavljajo tudi postopki pridobivanja dovoljenj, predvsem s strani staršev. Do podobnih ugotovitev so prišli tudi Nurul H. M. Ghazali idr. (2023) ter Selda Ata Doğan in Menekşe Boz (2019).

Sledilo je vprašanje, s katerim smo preverjali, ali so študenti predšolske vzgoje v okviru praktičnega usposabljanja že imeli izkušnje z učenjem na prostem. Več kot polovica (55,81 %) jih je bilo tekom svoje prakse v vrtcu deležnih učenja na prostem. V preglednicah 4 in 5 so prikazana področja kurikula in vsebine, ki so jih realizirali z njim.

Preglednica 4 Področja kurikula

Področja kurikula	<i>f</i>	<i>f</i> %
Narava	17	70,83
Gibanje	16	66,67
Jezik	6	25,00
Družba	4	6,67
Umetnost	5	20,83
Matematika	1	4,17

Preglednica 5 Vsebine/dejavnosti

Vsebine/dejavnosti	<i>f</i>	<i>f</i> %
Spoznavanje živih bitij in okolij	9	37,5
Pohod	6	25,0
Naravne oblike gibanja	3	12,5
Risanje	3	12,5
Poligon	2	8,3

Večina študentov (70,83 %), ki so bili med praktičnim usposabljanjem deležni učenja na prostem, je navedla, da so aktivnosti na prostem potekale predvsem v okviru področja narave, in sicer v sklopu vsebin spoznavanja živih bitij in okolij (37,5 %). Dve tretjini študentov (66,67 %) je prisostvovalo učenju na prostem s področja gibanja. Vsebine/dejavnosti, ki so jih navedli, so: pohod, naravne oblike gibanja in poligon. Študenti so navedli še nekaj vsebin oz. dejavnosti, ki niso navedene v preglednici 5, in sicer spoznavanje poklicev, spoznavanje mlina, slikanje z naravnimi materiali, računanje, promet. Manjši delež sodelujočih študentov je izpostavil ostala področja, in sicer jih je četrtnina navedla področje jezika (25,00 %), petina (20,83 %) umetnost, štirje področje družbe (6,67 %) in le eden področje matematike (4,17 %).

Študente smo prosili, da navedejo tudi okvirni časovni obseg učenja na prostem. Rezultati so pokazali, da je jih bilo največ deležnih učenja na prostem, ki je trajalo 30 in 60 minut. Trije študenti so navedli 90 minut, dva pa šest ur.

V nadaljevanju navajamo nekaj vtisov študentov, pridobljenih pri učenju na prostem v okviru praktičnega usposabljanja:

- Otroci so med učenjem na prostem uživali in izkazovali večje zanimanje za obravnavano temo.
- Otroci so izkazovali navdušenje, bili so sproščeni.
- Otroci so pridobili nova znanja, konkretne izkušnje, med seboj so sodelovali.
- Med otroki se je pojavilo manj konfliktov.

Želeli smo izvedeti, ali si študenti v okviru študija želijo več učenja na prostem ter pri katerih predmetih bi si ga želeli. Več si ga v okviru študija želi kar 72,1 % študentov. V največji meri si to želijo pri naravoslovnih predmetih in športu, sledita likovna in glasbena vzgoja.

Ker različne raziskave (Tanik Ōnal in Ezberci Çevik, 2022; Skribe Dimec, 2014)

Preglednica 6 Potrebe študentov po dodatnih znanjih za učinkovito izvajanje učenja na prostem

Dodatna znanja	f	f %
Priprava gradiva za izvedbo dejavnosti na prostem	19	79,2
Načrtovanje dejavnosti	17	70,7
Komunikacija s starši in z vodstvom	15	62,5
Organizacija izvedbe	14	58,3
Skrb za varnost	7	29,2

nakazujejo, da se nekateri vzgojitelji ne počutijo dovolj kompetentni za učenje naravoslovja na prostem in da si želijo dodatnih usposabljanj, nas je zanimalo mnenje študentov o tem, ali so v času študija pridobili dovolj znanja, da lahko načrtujejo in izvajajo dejavnosti v naravi. Rezultati so pokazali, da več kot polovica (55,8 %) študentov meni, da v času študija niso pridobili dovolj znanja za poučevanje na prostem.

V preglednici 6 predstavljamo, katera znanja bi študenti po lastnem mnenju še potrebovali za učinkovito izvajanje učenja na prostem. Največ študentov (79,2 %) meni, da bi potrebovali dodatna znanja za pripravo gradiva za izvedbo dejavnosti na prostem. Nekoliko manjši delež (70,7 %) vidi primanjkljaje na področju načrtovanja dejavnosti. Skoraj dve tretjini vprašanih (62,5 %) je izpostavilo pomanjkanje znanja na področju komunikacije s starši in z vodstvom šole. Nekaj več kot polovica študentov (58,3 %), ki so sodelovali v raziskavi, je mnenja, da potrebujejo dodatno izobraževanje tudi s področja organizacije izvedbe. Glede na pridobljene rezultate lahko sklepamo, da bodoči vzgojitelji ocenjujejo, da imajo največ znanja o skrbi za varnost, a kljub temu jih skoraj tretjina (29,2 %) meni, da bi potrebovali dodatna izobraževanja na to temo.

V raziskavi (Borsos idr., 2022), kjer so ugotavljali mnenja bodočih učiteljev iz petih evropskih držav o učenju na prostem, so ugotovili, da udeleženci v vseh petih državah večinoma verjamejo v učinkovitost in pomen tovrstnega izobraževanja, večina vprašanih pa je izrazila namero, da ga bodo izvajali na svoji prihodnji poklicni poti. Poleg tega so bili mnenja, da med študijem niso pridobili dovolj znanja za izvajanje pouka na prostem. Pri tem kot rešitev predlagajo več izobraževanj, kjer bi se seznanili z ustreznimi strategijami za izvedbo tovrstnega učenja, ter njegovo implementacijo v učne načrte. Tudi starejše raziskave (Smith-Sebasto in Smith, 1997) so pokazale, da tudi učitelji ugotavljajo, da nimajo dovolj znanja ali sposobnosti za izvajanje učenja na prostem.

Bodoči vzgojitelji in učitelji morajo poznati okolje, da lahko učinkovito po-

učujejo na prostem (Schmidt, 1996). Da bi pridobili izkušnje in povratne informacije, morajo imeti priložnosti za poučevanje in interakcijo z otroki v okoljih, podobnih tistim, v katerih bodo poučevali (Tschannen-Moran idr., 1998). Zato je zelo pomembno, da študenti v času študija pridobijo čim več znanja in konkretnih izkušenj z učenjem na prostem.

Sklepi

Učinkovita vzgoja in izobraževanje v vrtcu sta namenjena podpori otrokovega telesnega, kognitivnega, čustvenega in duševnega razvoja, ob zagotavljanju priložnosti, ki spodbujajo razumevanje okolice ter razvijajo domišljijo, komunikacijske spretnosti, ustvarjalno in kritično mišljenje. Eden od dragocenih pristopov v predšolskem izobraževanju je učenje na prostem, ki poleg številnih prednosti za celostni razvoj otrok igra ključno vlogo pri izobraževanju za trajnostni razvoj, saj omogoča neposredne izkušnje z naravo, spodbuja trajnostno mišljenje in vedenje ter povečuje okoljsko zavest. Otroci, ki preživijo več časa v naravi, razvijajo globlje razumevanje in spoštovanje do okolja, zato si je treba prizadevati za vključevanje več dejavnosti na prostem. Za uspešno implementacijo takšnih praks so ključni razumevanje in podpora s strani pedagoškega osebja ter ustrezna priprava bodočih vzgojiteljev. Zato je pomembno, da študente že v času študija seznanimo s pomenom učenja na prostem in z organizacijo le-tega. Najučinkovitejši način, kako študente prepričati o vrednosti tovrstnega učenja, je, da ga preizkusijo sami.

Cilj raziskave, ki je bila predstavljena v tem prispevku, je bil pridobiti vpogled v razmišljanje bodočih vzgojiteljev o učenju na prostem. Ugotovili smo, da se študenti predšolske vzgoje zavedajo številnih prednosti tovrstnega učenja, kot so učenje skozi izkušnjo, stik z naravo, svež zrak, izboljšanje gibalnih spretnosti, pozitiven vpliv na zdravje ter večja sproščenost in motivacija otrok. Največjo prednost učenja na prostem so sodelujoči pripisali povezovanju otrok z naravnim okoljem in spodbujanju veččutnega učenja. Po njihovem mnenju so ovire pri tovrstnem poučevanju predvsem neugodne vremenske razmere, alergije otrok, nevarnost strupenih živali in rastlin ter poškodbe. Več kot polovica študentov je bilo tekom praktičnega usposabljanja v vrtcu deležnih učenja na prostem, in sicer večinoma v okviru dejavnosti s področja narave in gibanja. Kljub temu pa študenti menijo, da še nimajo dovolj izkušenj za učinkovito in suvereno izvajanje tovrstnega učenja. Pri tem si želijo dodatnih znanj, ki se navezujejo na načrtovanje dejavnosti na prostem in pripravo gradiva za njihovo izvedbo.

Rezultatov raziskave zaradi majhnost vzorca ne moremo posploševati, nakazujejo pa, da študenti že v času študija potrebujejo več izkušenj in izobra-

ževanja o učenju na prostem, da bodo lahko kasneje otrokom nudili spodbudno okolje za njihov celostni razvoj, kajti učenje na prostem ni le izobraževalno, temveč tudi zabavno, povezuje jih z naravo, spodbuja trajnostni življenjski slog in jih pripravlja na prihodnje izzive.

Raziskavo bi lahko nadgradili tako, da bi vanjo zajeli študente vseh letnikov študijskega programa Predšolska vzgoja ter na podlagi dobljenih podatkov izvedli primerjavo med letniki. Lahko bi tudi razširili vprašalnik, ki bi zajemal več odprtih vprašanj, in s tem dobili boljši vpogled v usposobljenost za poučevanje na prostem. Smiselno bi bilo tudi razmisliti o smernicah za izboljšanje kakovosti izobraževanja na tem področju.

Literatura

- Alexander, J., North, M. W., in Hendren, D. K. (1995). Master gardener classroom garden project: An evaluation of the benefits to children. *Child Environments*, 12(2), 124–133.
- Biber, K., Cankorur, H., Güler R. S., in Demir, E. (2023). Investigation of environmental awareness and attitudes of children attending nature entred private kindergartens and public kindergartens. *Australian Journal of Environmental Education*, 39(1), 4–16.
- Behrendt, M., in Franklin, T. (2014). A review of research on school field trips and their value in education. *The International Journal of Environmental and Science Education*, 9(3), 235–245.
- Bento, G., in Dias, G. (2017). The importance of outdoor play for young children's healthy development. *Porto Biomedical Journal*, 2(5), 157–160.
- Borsos, É., Banos-González, I., Boric, E., Lyngved Staberg, R., in Fekete, A. B. (2022). Trainee teachers' perceptions of outdoor education. *Environmental Education Research*, 28(10), 1490–1509.
- Brynjegard, S. (2001). *School gardens: Raising environmental awareness in children* (ERIC Documentation Reproduction Service št. ED452085). School of Education, Dominican University of California.
- Chawla, L. (2015). Benefits of nature contact for children. *Journal of Planning Literature*, 30(4), 433–452.
- Cooper, A. (2015). Nature and the outdoor learning environment: The forgotten resource in early childhood education. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 3(1), 86–98.
- Crain, W. (2001). How nature helps children develop. *Montessori Life*, 9(2), 41–43.
- Davies, M. M. (1996). Outdoors: An important context for young children's development. *Early Child Development and Care*, 115, 37–49.
- Doğan, S. A., in Boz, M. (2019). An investigation of pre-school teachers' views and practices about pre-school outdoor play. *İlköğretim Online*, 18(2), 681–697.

- Erdem, D. (2018). Kindergarten teachers' views about outdoor activities. *Journal of Education and Learning*, 7(3), 203–218.
- Ghazali, N. H. M., Roseli, N. E. N., Thomeeran, H., Farid, S. N. M., in Mohamed, H. (2023). Teachers' perceptions on the importance of outdoor play activity for kindergarten children. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*, 12(2), 2272–2286.
- Gill T. (2014). The benefits of children's engagement with nature: Asystematic literature review. *Children, Youth and Environments*, 24(2), 10–34.
- Golubović-Ilić, I., in Mikarić, B. (2023). The importance of outdoor learning at early ages. *Science International journal*, 2(3), 123–128.
- Hipolito, E. R. (2021). Indoor and outdoor teaching. *European Scholar Journal*, 2(11), 49–65.
- Katalinič, D. (2010). *Prvi naravoslovni koraki*. Mizarstvo Antolin.
- Katalinič, D., Tratnjek, L., in Anželj, B. (2007). *Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Kellert, S. R. (2002). Experiencing nature: Affective, cognitive, and evaluative development. V Peter H. Kann in S. R. Kellert (ur.), *Children and nature: Psychological, sociocultural, and evolutionary investigations* (str. 117–152). The MIT Press.
- Knapp, D. (2000). Memorable experiences of a science field trip. *School Science and Mathematics*, 100(2), 65–72.
- Malone, K., in Tranter, P. (2003). Children's environmental learning and the use, design and management of schoolgrounds. *Children, Youth and Environments*, 13(2), 87–137.
- Miller, D. L. (2007). The seeds of learning: Young children develop important skills through their gardening activities at a Midwestern early education program. *Applied Environmental Education and Communication*, 6(2), 64–65.
- Nabors, M. L., Edwards, L. C., in Murray, R. K. (2009). Making the case for field trips: What research tells us and what site coordinators have to say. *Education*, 129(4), 661–667.
- Nurhafizah, N. (2018). Development of naturalist intelligence of children in kindergarten. V *Proceedings of the International Conference of Early Childhood Education (ICECE 2017)* (Advances in Social Science, Education and Humanities Research 169, str. 17–20). Atlantis Press.
- Palmberg, I. E., in Kuru, J. (2000). Outdoor activities as a basis for environmental responsibility. *The Journal of Environmental Education*, 31(4), 32–36.
- Pedretti, E., Nazir, J., Tan, M., Bellomo, K., in Ayyavoo, G. (2012). A baseline study of ontario teachers' views of environmental and outdoor education. *Pathways: The Ontario Journal of Outdoor Education*, 24(2), 4–12.
- Priest, S. (1986). Redefining outdoor education: A matter of many relationships. *Journal of Environmental Education*, 17(3), 13–15.

- Rickinson, M., Dillon, J., Teamey, K., Morris, M., Choi, Y. M., Sanders, D., in Benefield, P. (2004). *A review of research on outdoor learning*. National Foundation for Educational Research in King's College London.
- Rivkin, M. S., in Schein, D. L. (2014). *The great outdoors: Advocating for natural spaces for young children*. National Association for the Education of Young Children.
- Schmidt, K. F. (1996). Green education under fire. *Science*, 274(5294), 1828–1830.
- Setyaningsih, D., Retno Handasah, R., Tandilo Mamma, A., Krobo, A., Olua, E., in Irvouw, V. (2024). Fostering eco-literacy and naturalistic intelligence through environmentally based education in coastal preschool. *Jurnal Pendidikan Usia Dini*, 18(1), 251–269.
- Simkin, J., Ojala, A., in Tyrväinen, L. (2020). Restorative effects of mature and young commercial forests, pristine old-growth forest and urban recreation forest: A field experiment. *Urban Forestry & Urban Greening*, 48, 126567.
- Skarstein, T. H., in Berrefjord Ugelstad, I. (2020). Outdoors as an arena for science learning and physical education in kindergarten. *European Early Childhood Education Research Journal*, 28(6), 923–938.
- Skribe Dimec, D. (2014). Pouk na prostem. V S. Mršnik in L. Novak (ur.), *Posodobitev pouka v osnovnošolski praksi: spoznavanje okolja; naravoslovje in tehnika* (str. 79–83). Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Smith-Sebasto, N. J., in Smith, T. L. (1997). Environmental education in Illinois and Wisconsin: A tale of two states. *The Journal of Environmental Education*, 28(4), 26–36.
- Stork, S., in Sanders, S. W. (2008). Physical education in early childhood. *The Elementary School Journal*, 108, 197–206.
- Tanik Önal, N., in Ezberci Çevik, E. (2022). Science education in outdoor learning environments from the perspective of preschool teachers: Xefinitions, opportunities, obstacles, and possible solutions. *Malaysian Online Journal of Educational Sciences*, 10(1), 37–51.
- Thorp, L., in Townsend, C. (2001). Agricultural education in an elementary school: An ethnographic study of a school garden. V J. W. Kotrlik in M. F. Burnett (ur.), *Research: Accomplishments, opportunities, challenges; Proceedings of the Annual National Agricultural Education Research Conference* (str. 347–360).
- Tschannen-Moran, M., Hoy, A. W., in Hoy, W. K. (1998). Teacher efficacy: Its meaning and measure. *Review of Educational Research*, 68(2), 202–248.
- Tuuling, L., Õun, T., in Ugaste, A. (2019). Teachers' opinions on utilizing outdoor learning in the preschools of Estonia. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 19(4), 358–370.
- Tyrväinen, L., Ojala, A., Korpela, K., Lanki, T., Tsunetsugu, Y., in Kagawa, T. (2014). The influence of urban green environments on stress relief measures: A field experiment. *Journal of Environmental Psychology*, 38, 1–9.

- Van Bussel, F. (1992). Nizozemski tečaj začetnega naravoslovja za razredne učitelje. V T. Krapše (ur.), *Razvoj začetnega naravoslovja: kaj smo slišali in brali* (str. 15–32). Educa.
- Wilson, R. A. (1995). Nature and young children: A natural connection. *Young Children*, 50(6), 4–11.
- Yıldırım, G., in Akamca, G. Ö. (2017). The effect of outdoor learning activities on the development of preschool children. *South African Journal of Education*, 37(2), 1–10.

Preschool Education Students' Perspectives on Outdoor Learning

The aim of this paper was to examine students' views on outdoor learning. Students of the 2nd year of the study programme Early Childhood Education of the Faculty of Education, University of Primorska, participated in the study ($N = 43$). Data were collected using a questionnaire with three sections: (1) demographic data and associations with the phrase »outdoor learning«, (2) participants' opinions on the benefits and disadvantages of outdoor learning, (3) experiences with outdoor learning during their studies, and areas where participants would need further training to effectively implement outdoor learning. The survey results showed that students hold positive attitudes towards outdoor learning and believe it has beneficial effects on children's abilities, such as improved motor skills, increased motivation, and stronger connections with the natural environment. However, they expressed that they had not gained sufficient experience during their studies to effectively implement outdoor learning and felt they needed additional knowledge in planning and preparing outdoor activities.

Keywords: science teaching, outdoor learning, early childhood education, student opinion